

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

קדושים תהיו

לפרשת קדושים (על פי שיעורים של הרב יאיר קאהן והרב נחמיה רענן)

7. דברים ל"א, י"ג-י"ג:

"ויצו משה אותם לאמור מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות: בבוא כל ישראל לראות את פני ה' א-לוהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' א-לוהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' א-לוהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עוברים את הירדן שמה לרשתה"

8. רמב"ם הלכות חגיגה פרק ג', ו':

"וגרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה ומי שאינו יכול לשמוע מכיון לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת, ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל"

9. רש"י ויקרא י"ט, ב':

"קדושים תהיו - הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה: 'אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם', ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו"

10. ויקרא י"ט ג-ד':

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו, אני ה' א-להיכם. אל תפנו אל האלילים, ואלהי מסכה לא תעשו לכם, אני ה' א-להיכם"

11. הרמב"ם בהקדמה לספר המצוות (שורש ד'):

"כי אמרו 'קדושים תהיו', 'והתקדשתם והייתם קדושים', הם צוויין לקיים כל התורה, כאילו יאמר: היה קדוש בהיותך עושה כל מה שצויתך בו, ונזהר מכל מה שהזהרתך ממנו"

1. ויקרא י"ט ב':

"דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדושים תהיו"

2. תורת כהנים פרשת א':

"דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו מלמד שהפרשה נאמרה בהקהל ומפני מה נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויים בה"

3. שמות ל"ה א':

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם"

4. שמות כ"ה א'-ב':

"וידבר ה' אל משה לאמור. דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה"

5. רמב"ן שמות ל"ה א':

"חזר וצוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים... ואמר לכולם ענין המשכן אשר נצטוו בו מתחלה קודם שבור הלוחות, כי כיון שנתרצה להם הקב"ה ונתן לו הלוחות שניות וכתת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם, ובידוע שתהיה שכינתו בתוכם כענין שצוהו תחלה, כמו שאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' "

6. ויקרא רבה כ"ד, פסקה ה':

"מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה 'אנכי ה' א-להיך' וכתוב הכא 'אני ה' א-להיכם', 'לא יהיה לך' וכתוב הכא 'ואלהי מסכה לא תעשו לכם', 'לא תשא' וכתוב הכא 'ולא תשבעו בשמי', 'זכור את יום השבת' וכתוב הכא 'את שבתתי תשמורו', 'כבד את אביך ואת אמך' וכתוב הכא 'איש אמו ואביו תיראו', 'לא תרצח' וכתוב הכא 'לא תעמוד על דם רעך', 'לא תנאף' וכתוב הכא 'מות יומת הנואף והנואפת', 'לא תגנוב' וכתוב הכא 'לא תגנובו', 'לא תענה' וכתוב הכא 'לא תלך רכיל', 'לא תחמוד' וכתוב הכא 'ואהבת לרעך כמוך' "

יש מקום להשתומם, כי התורה דורשת זאת לא רק מיחידי סגולה, אלא מכל אחד מישראל, כי הלא אמרו "כל מי שמתבטל", משמע שכל אחד, באיזו מדרגה שיהיה, אם הוא מבטל מן התורה, שלא בהכרח, הרי הוא ככופר ח"ו. וזה מבהיל הוא, כי הלא לא מצאנו ולא ראינו אף אחד שלא יתבטל מן התורה לפעמים שלא לצורך, ואיך אפשר לדרוש שכל בני ישראל יגיעו למדרגה זו.

אבל באמת צריך לדעת, כי ענין "לצורך" יש בו מדרגות מדרגות, ואין זאת אומרת שאסור לו לאדם לקחת מעוה"ז רק כדי קיום נפשו, ויותר מזה "שלא לצורך" נקרא, אלא ענין לצורך מתאים לכל אדם לפי מדרגתו ותכונתו, כי כל מה שנצרך לו לאדם למען יעמוד על מתכונת נפשו, כדי שיהיה במצב של רצון ושמחה, שרק אז ערים כשרונותיו וחיים בו כל כחותיו, כל הנצרך כדי שתהיה לו שלמות ותפארת אדם, בכלל "לצורך" הוא, ומובן כי לרוב בני אדם דרוש לזה לקחת מן העולם יותר מכדי הספוק, דרוש הוא לתענוגים גשמיים, לטיול ולחברת בני אדם ולהתענג מנועם הטבע וכדומה, ואחרי שנחוץ לו כל זה, אם יגמר בנפשו לפרש מהנאות אלו הרי זה בכלל "אל תהי' צדיק הרבה וגו' למה תשומם" (קהלת ז ט"ז). וכבר דברנו כמה פעמים, כי אינו כדאי לאדם לפסע בפעם אחת על מעלה עליונה, הרחוקה ממדרגתו הוא, כי כ"ז לא יתכן, ומלבד יחידי סגולה, שזכו להרגיש במלא המדה בנועם התורה, החיים ומתענגים בה לבד, כמו הגאון מוילנא זכרוננו לברכה, או אף הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל, שאמרו הרופאים עליו כי לפי רפיון גופו אינם יודעים מהיכן הוא חי, אם לא כי העונג הרב שיש לו מלמוד התורה מכלכל את גופו ומחייהו, קדושים כאלו אינם צריכים להנאות גשמיות, כי נפשם מתמלאת מהתענוגים הרוחניים שיש להם לאין שעור מעבודתם בתורה ומצות, והם מכלכלים את כל כחות נפשם, עד שלא נצרך להם לקחת מתענוגי עוה"ז רק מעט מזער, אבל מי שלא הגיע למדרגה רמה כזו, לו יש צורך אף לתענוגים גשמיים, המעוררים בו אח כחותיו וכשרונותיו, המרחיבים את דעתו ומשביעים אותו רצון, ואם יחסר את נפשו מהם, יחסרו לו חיים ולא תהיה לו שלמות האדם כפי שנצרך לעבודת הבורא, החפץ באדם שלם, שהאדם עם כל כחותיו ועניניו יעבד לו, ולכן אם יצמצם עצמו לקחת מן העולם הזה רק כדי מחיתו, חוטא על הנפש יקרא.

ומי הוא זה אשר יוכל לשקול מפלס שכלו כל פעולה, דבור ומחשבה למען דעת אם זהו לצורך דרכו, או שהוא שלא לצורך כלל, ואולי הוא מנטית טבעו ויצרו שמטה אותו מדרכי חיים לבקש לו מותרות ותענוגי הגוף, שאינם לצורך עבודת הבורא אף לפי כחותיו הוא... והוא בכלל מבטל את התורה שלא לצורך, וכופר ח"ו במלכו

"והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות ...

עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים ...

12. ר' ירוחם לבוביץ זצ"ל מראשי ישיבת מיר ("דעת תורה", חלק ג', עמוד קעג):

הגוף לנפש הנהו כאותה הבחינה של עוה"ז לעוה"ב, העוה"ז דומה לפרוזדור בפני העוה"ב, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין" (אבות ד, טז), כן הוא ענין הגוף, פרוזדור הוא לנפש. ומדרך הפרוזדור הוא, כי הוא כל כולו רק כמוביל להטרקלין, עיקרו של הגוף הוא כי הוא המוביל להנפש ולא יותר... והגוף כמוביל להנפש מובן מאליו כי ראשית כל צריך להיות ביטול הגוף בתכלית, ביטול כל עצמותו, ביטול כל הגשמה, כי הגשמה הנה זאת היפך הנפש... הרגשת הגוף הוא הגשמה! נמצא שביטול כחות הגוף, ביטול כל הרגש מצד הגוף, הנה זה מן ההכרחיות, מוכרח בדבר, כי לכך נוצרת, מצד עצם עצמותו, לבלתי היות שום הרגשת הגוף, והאומנם כי לו היה תמיד השכל מקדים להפעולה, מקדים לההרגשה, כי אז ודאי הי' הכל כולו שכל, האכילה היתה עצמה של חכמה, ההבטה היתה חכמה ודאי, וכן כל המעשים שלו, אולם אם ההרגשה היא המקדמת הנה זהו הגשמה, והגוף עם הגשמה, הנה כבר לא פרוזדור הוא להנפש, כבר נסתמה ההובלה להנפש, הנה זהו אמנם ודאי כריתות ר"ל, כרות מהנפש, הפרדת הגוף מן הנפש, ומהו כבר הפליאה על שעריות הוא כריתות - הנאה, הרגשת הגוף, הגשמה, זהו כריתות ודאי. וזה ג"כ ביאור דברי הרמב"ן ז"ל כי השטוף בזימת אשתו, וזוללי בשר וסובאי יין - הנאה והרגשת הגוף, יהי' "נבל ברשות התורה", אותו "הנבל" ממש, של "אמר נבל אין אלקים", אפיקורסות וכפירה ר"ל, כי באין נפש אין אלקים ודאי! ומבהיל הדבר, כי הרגשת הגוף, הנה זה כריתות ר"ל!

13. הרב יוסף ליב בלוך מטלז זצ"ל ("שיעור דעת", ירושלים תשמ"ט, ספר שני, עמוד קלח):

דברי המדרש נפלאים הם, ודאי שמצות למוד התורה גדולה מאד, אבל בכל זאת תמוה הוא שבשביל כך יהא המבטל איזו שעה מן התורה דומה לעובד ע"ז. ועוד יותר

ותקיא הארץ את יושביה: ושמרתם אתם את חקותי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר הגר בתוכם: כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ: ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם: ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני ה' א-להיכם"

17. ויקרא כ', כ"ב-כ"ו:

"ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם ולא תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה: ולא תלכו בחקות הגוי אשר אני משלח מפניכם כי את כל אלה עשו ואקוץ בם: ואומר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה ארץ זבת חלב ודבש: אני ה' א-להיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים: והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא: והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי"

של עולם. ואם נתבונן בזה נראה, כי דרך זו היא עוד יותר קשה מן הראשונה, כי אף אם יש בכח האדם לנזר עצמו מתענוגי העולם ולמסור נפשו אך ורק לעבודת הבורא, ושלא ליהנות מעוה"ז רק כדי קיום נפשו, אבל ליהנות מהעולם הזה ולהיות זהיר תמיד למוד מדרגתו ולפלס את כל מעשיו...הלא זה מכביד עוד יותר את דרכנו בחיים, וכמעט מן הנמנע הוא להביא כל דבר במשפט, ולהקיף בחשבון צדק כל החשבונות המקושרים עם כל פעולה, דבור ומחשבה, ואם כן ישתומם כל אדם ואנחנו לא נדע מה נעשה. ...

אמנם כשנתעמק בענין יוקל הדבר הרבה, כי הנה יש להבין שמאחרי - שאין בכח האדם לדקדק כל כך במעשיו ולחשב חשבונות לאין שיעור על כל דבר וענין, למען ידע להחליט איזה דבר נצרך לו באמת ואיזה דבר לא, ואף מה שאפשר לו לדעת אחרי רב עיון ומחשבה, אם יצטרך על כל פרט ופרט לדקדק ולחשב חשבונות של עולם, הלא לא יוכל לעשות ולפעול במרץ הדרוש לאיש חי, רק ישומם ולא יהי' במתכונתו בתפארת אדם, אם כן אין החובה עליו לדקדק כל כך במעשיו, כי במדה שקשה לו לשקול ולפלס דרכיו ומעשיו, לפי מדה זו צריך הוא לפעול ולעשות על פי אומד דעתו והרגשו, ואף אם יטעה במשפטו לא יקרא מבטל את התורה שלא לצורך, אלא כל זה בכלל "לצורך" הוא לו, כי צורך הוא לאדם ללכת בדרך החיים ברוח עז ובצעדי און ולא לפגר במעשיו בבקשת חשבונות רבים, ואם כן כל מה שמרגיש בנפשו, כי דרוש בעדו לפעול ולעשות, למען יחי' חיי עוז ושמחה, הרי זה לצרכו ולצורך התורה...ולכן כל מה שאפשר לו לדעת ולהבין שאין זה לצורך דרכו, אסור לו לפסע אף פסיעה אחת...אבל מה שאי אפשר לו לפי כחותיו להביא בחשבון, וכבד ממנו הדבר לשקול במאזני שכלו, זהו כבר בכלל לצורך... ברם אל ידמה האדם להקל מעליו עול מלכות שמים ולאמר על כל דבר, כי לצורך הוא. כי ידע נא האדם, כי לפי המדה שאפשר לו לחשב חשבונות של עולם, החובה עליו לשקול את מעשיו בפלס שכלו וליזהר שלא יכשל ח"ו בנטיה כל שהיא מדרך האמת...ויבוא במשפט על כל מעשה אם נעשה אצלו לצורך דרכו ומפני שלא הי' יכול לשקול בחשבון לפי מדרגתו הוא, או רק מפני עצלות ורפיון ידים ונטית יצרו, כי במדה שאפשר וראוי לו לחשב ולדעת ולא חשב, ענש יענש.

14. יומא פא.:

"לא ענש אלא אם כן הזהיר"

15. רש"י על ויקרא כ', ב':

"ואל בני ישראל תאמר - עונשין על האזהרות"

16. ויקרא י"ח כ"ד-ל':

"אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם. ותטמא הארץ ואפקד עוונה עליה